

правними діями в соціально-економічній сфері та забезпечення економного витрачання державних коштів" від 16.11.2000 р., № 1242 // Офіційний вісник України. -2000. -№ 47. -Ст.2032.

15. Указ Президента України "Про комплексну програму профілактики злочинності на 2001-2005 рр." від 25.12.2000 р., № 1376 // Урядовий кур'єр. -30.01.2001.

16. Постанова Кабінету Міністрів України "Про подання органами виконавчої влади звітів про виконання вимог Закону України "Про боротьбу з корупцією" від

27.06.1999 р., № 1785 // Офіційний вісник України. -2000. -№ 6. -Ст.208.

17. Міжнародні правові акти та законодавство окремих країн про корупцію /Упоряд.: М. І. Камлик та ін. -К., 1999. -480 с.

18. Закон України "Про державну службу" від 16.12.1996 р., № 3723-ХІІ // ВВР України. -1993. -№ 52. -Ст.490.

Надійшла до редколегії 08.04.2004

КОРНИЕНКО Н.В. НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ КОРРУПЦИИ В УКРАИНЕ
Рассмотрено состояние борьбы с коррупцией в Украине и предложен ряд дополнительных мер противодействия коррупции на внутригосударственном уровне.

***

KORNIENKO N.V. SOME ASPECTS OF COUNTERACTION CORRUPTION IN UKRAINE
The condition of struggle against corruption in Ukraine is considered and a line of additional measures of counteraction of corruption at an interstate level is offered.

О.О. КУЛЕШОВ

Донецький інститут внутрішніх справ МВС України

УДК 005:35.078.1

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ЗАХОДІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ

Досліджені питання визначення класифікації та ознак адміністративного примусу в діяльності органів внутрішніх справ.

Для повного розуміння різних заходів адміністративного примусу і вживання їх у суворій відповідності до вимог законності дуже важливе значення має не лише виявлення найбільш суттєвих ознак цих заходів, але й окремих їх груп, а також розробка теоретичних передумов поліпшення діяльності адміністративної служби міліції по застосуванню мір адміністративного примусу.

В адміністративно-правовій науці проблеми класифікації примусу висвітлювались у працях Д.Н. Бахраха, І.І. Веремеїнка, І.О. Галагана, І.В. Додіна, І.І. Їропкіна, А.П. Ключниченка, Л.В. Ковалю, В.К. Шкарупи та ін. Однак багато питань залишаються ще недостатньо вивченими; в умовах здійснюваних реформ потрібен новий погляд на стан і перспективи адміністративно-примусової діяльності органів внутрішніх справ та обґрунтованість застосування примусових мір. До того ж, сформульовані вченими висновки і пропозиції, часто прямо протилежні одне одному, далеко не завжди сумісні з адекватним розумінням соціальної ролі міліції.

Відповідно до цього актуальною є розробка науково обґрунтованої класифікації мір адміністративного примусу, що має не лише теоретичне, але й практичне значення. Класифікація дозволить глибше зрозуміти суть адміністративного процесу як суцільного, збірного поняття, допоможе відокремити його від інших форм державного примусу [1, с.21-26].

Це зв'язне з тим, що природа адміністративного примусу може бути досить повно зрозуміла передусім через розкриття загальних рис і закономірностей цього універсального методу державного управління і боротьби з правопорушеннями. Без інтегративного підходу до інституту адміністративного примусу неможливо було би побудувати цілісну систему його типів і видів, як її збірних підсистемних елементів [2, с.89-91].

Така класифікація матиме суцільно утилітарний характер. Вона допоможе органам правозастосування правильно кваліфікувати конкретні відхилення від норм правопорядку, послідовно проводити в життя вимоги принципів

неухильності та індивідуалізації адміністративних покарань. Нарешті, класифікація засобів адміністративного примусу дозволить вести теоретичні дослідження з різних наукових проблем адміністративного права.

Щодо поглядів адміністративістів на класифікацію мір адміністративного примусу, то слід відзначити, що одностайної думки в них на це немає.

В адміністративно-правовій літературі до недавнього часу існували погляди про потребу збільшення адміністративно-примусових мір (перша група заходів) [3, с.14-23], а також за збільшення засобів адміністративного забезпечення, соціального захисту [4, с.34-42], безпосередньої дії (друга група заходів) [5, с.18-27]. Таке становище вплинуло на більш глибоке дослідження лише однієї специфічної групи заходів, яку всі вчені називають однаково - адміністративні стягнення. Адже вони відрізняються від інших мір впливу передусім основою та метою їх застосування.

Але до другої групи включалися різні міри, що застосовувалися як у зв'язку із скоєнням адміністративного правопорушення (наприклад, затримання, зупинка роботи підприємств та механізмів), так і при відсутності його (догляд, ревізія тощо). Так, наприклад, Т.І. Петров розрізняє дві класифікаційні групи:

- адміністративні стягнення;
- міри адміністративного забезпечення.

Під мірами адміністративного стягнення він розуміє міри покарання. До другої групи Т.І. Петров включає заходи примусової дії, що застосовуються з метою попередження правопорушень або забезпечення виконання органами управління покладених на них обов'язків [6, с.264-278]. Слід зазначити, що при такій класифікації поза її рамками чомусь опинилася велика група заходів примусової дії - міри адміністративного припинення, що застосовуються для того, щоб не дати правопорушенню статися, і які широко використовуються в процесі правоохоронної діяльності.

Д.М. Бахрах наділяє всі міри адміністративного примусу функціональними рисами, вважаючи, що існують три різновиди мір адміністративного примусу: адміністративні стягнення; міри адміністративного припинення; міри відновлення [7, с.299-310].

Визначаючи правомірність мір адміністративного стягнення та мір адміністративного припинення, разом із тим, на наш погляд, не слід визнавати право на самостійне існування так званих "мір відновлення", хоча автор і вважає, що запропонована ним класифікація є основною. В ній відсутня передусім фактично існуюча група так званих "мір попередження", за допомогою яких в адміністративно-правовій практиці досягається мета профілактики правопорушень [8, с.9-15].

Виділення в самостійну групу так званих "мір відновлення" також недостатньо обгрунтоване. Глибокий аналіз системи примусових мір адміністративної дії, що їх включає Д.М. Бахрах у цю групу, приводить до висновку, що вони, в основному, механічно перенесені з інших галузей

права, і є зовсім іншими його інститутами.

У зв'язку з цим треба зазначити ту особливо важливу роль, яку відіграла у вивченні проблеми примусу класифікація, запропонована М.І. Єропкіним. Виходячи із способу забезпечення правопорядку, всі адміністративно-правові міри примусу він поділив на три групи:

- адміністративного стягнення;
- припинення;
- адміністративно-попереджувальні [9, с.97-108].

Такого ж погляду на класифікацію мір адміністративного примусу притримувався і А.П. Ключніченко [10, с.23-26].

Головним критерієм цієї тричленної класифікації є спосіб адміністративно-правового забезпечення правопорядку. Цей головний критерій пов'язаний з такими другорядними критеріями, як правове регулювання основ, умов і порядку застосування конкретної міри адміністративного примусу, а також з тими правовими наслідками, які випливають у зв'язку з їх застосуванням.

Підтримуючи в принципі таку класифікацію, треба, однак, зазначити, що спочатку варто розглядати міри, пов'язані з профілактикою правопорушень, тобто, на нашу думку, класифікація повинна починатися з мір адміністративного попередження і закінчуватися мірами адміністративного стягнення. Такий порядок розгляду відповідає загальновідомим принципам і установкам про важливість профілактичної діяльності і надання їй пріоритетного значення. Відповідно до цього, і дії працівників органів внутрішніх справ мусять бути спрямовані спочатку на попередження правопорушень чи окремого правопорушення, а якщо правопорушення скоїлося, то треба всіма засобами припинити його дію. Така міра, як адміністративне стягнення, враховуючи сказане вище, може бути лише на третьому місці.

Таким чином, класифікація мір адміністративного примусу має такий вигляд: міри адміністративного попередження; міри адміністративного припинення; міри адміністративного стягнення.

З прийняттям у 1980 році Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про адміністративні правопорушення, заявку на самостійність тим самим подала ще одна група мір адміністративного примусу. Їх умовно можна назвати мірами адміністративно-процесуального забезпечення [11, с.32-39]. Таким чином, узагальнюючи сказане вище, у більшості випадків вони пов'язані з мірами адміністративного стягнення - ці міри застосовуються і для забезпечення умов притягнення правопорушників до адміністративної відповідальності, і для виконання постанови про накладення стягнення. Такий характер має, наприклад, адміністративне затримання, до якого вдаються у випадках потреби складання протоколу, вилучення майна до встановлення складу адміністративного проступку і притягнення до відповідальності тощо. При цьому органи внутрішніх справ виконують як свої власні постанови про накладення адміністративних стягнень, так і постанови про накладення адміністративних стягнень, винесені ін-

шими суб'єктами адміністративної юрисдикції

Звичайно, виділення цих мір в забезпечувальну групу має певне значення. Разом із тим, тут не враховується їхній багатозначний характер: поряд з цілями забезпечення під час їх застосування досягається одночасно і припинення протиправного діяння. На наш погляд, так звані міри адміністративно-процесуального забезпечення мають допоміжну функцію і, таким чином, "обслуговують" три згадані вище групи мір адміністративного примусу а оскільки вони мають здійснюватись у межах і на підставі закону, то це, в свою чергу, буде сприяти зміцненню правопорядку та підвищенню авторитету працівників адміністративної служби міліції

ЛІТЕРАТУРА

1. Бітяк Ю.П., Зуй В.В. Адміністративне право України. Конспект лекцій. –Харків: Арсіс, 1996. -75 с.
2. Забарний Г.Г., Калюжний Р.А., Шкарупа В.К. Адміністративне право України: Навчальний посібник. -К.: Атіка, 2003. –211 с.
3. Коваль Л.В. Адміністративне право України: Курс лекцій. -К.: Юрінком Інтер, 1994. –92 с.

4. Опришко В. Державно-правова реформа в Україні: основні напрямки: Навч.-метод. посібник. -Одеса, 1998. –45 с.

5. Пахомов І.М. Адміністративна реформа: Як її розуміти? (роздуми над книгою) //Право України. -2001. -№ 3.

6. Петров Т.І. Радянське адміністративне право. – Львів: Вид-во Львівського держ. ун-ту, 1960. –299 с.

7. Бахрах Д.Н. Радянське законодавство про адміністративну відповідальність. -Пермь, 1969. –311 с.

8. Додин Е.В. Административная ответственность в свете Конституции Украины // Юридический вестник. -1997. -№ 3.

9. Еропкин М.И. Административное принуждение // Методы и формы государственного управления: Сб. науч. тр. -М., 1997. –110 с.

10. Ключниченко А.П. Міри адміністративного примусу, що застосовуються міліцією. -Київ, Атіка. 1990. –29с.

11. Попов Л.Л., Шергін А.П.Класифікація заходів адміністративного примусу. -К.: Юрінком, 1990. –44 с.

Надійшла до редколегії 19.03.2004

КУЛЕШОВ А.А. НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ КЛАССИФИКАЦИИ МЕР АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРИНУЖДЕНИЯ
Исследованы вопросы определения классификации и признаков административного принуждения в деятельности органов внутренних дел.

***

KULESHOV A.A. SOME QUESTIONS OF CLASSIFICATION OF MEASURES OF ADMINISTRATIVE COMPULSION
Questions of definition of classification and attributes of administrative compulsion in activity of law-enforcement bodies are investigated.

УДК 351.743:636.7.08

Н.Г. ЛОГАЧЕВ, канд. психол. наук

Национальный университет внутренних дел

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ТАКТИЧЕСКОГО ПРИМЕНЕНИЯ КИНОЛОГИЧЕСКИХ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ ПРИ ПРОВЕДЕНИИ СПЕЦИАЛЬНЫХ ОПЕРАЦИЙ

Выполнен обзор опыта применения кинологических подразделений в деятельности зарубежных правоохранительных служб.

Рассматривая в историческом ракурсе практическое использование кинологов (от греч. *кунос* – собака) в правоохранительной деятельности, необходимо констатировать, что до недавнего времени основными направлениями являлись их участие в оперативно-розыскных мероприятиях в составе оперативно-следственных групп, а также выполнение охранных функций на важных стратегических объектах, государственной границе, учреждениях пенитенциарной системы и т.д.

Однако, за последнее десятилетие сфера оперативно-служебной деятельности кинологических служб подразделений полиции и жандармерии многих стран мира значительно расширилась. Служебные собаки эффективно применяются для обнаружения наркотиков, оружия, взрывчатых веществ и других запрещенных предметов.

Особую актуальность вопросы тактического применения служебных собак в оперативно-служебной деятельности правоохранительных органов, приобрели после созда-